

MARGUERITE VIBY

(1909 - 2001)

Skuespillerinde. Født 25/6 1909 (Ida M. Stenberg Jensen), død 8/4 2001 - 91 år gammel. Gift 1° i 1926 med skuespiller og danser Poul Guldager (1892-1952) - ægteskabet opløst i 1931, 2° i 1932 med skuespiller og teaterdirektør Emanuel Gregers (1881-1957) - ægteskabet opløst 1938, 3° i 1938 med forretningsmanden Knud Wold - ægteskabet opløst, 4° i 1953 med skuespiller Preben Mahrt (1920-89) - ægteskabet opløst, 5° i 1967 med skolelærer Erik Tangfelt (1923-1971). Mor til skuespiller Susse Wold (f. 1939).

Uddannet som danser på Emilie Walboms balletskole og siden privatundervisning hos kgl. solodanser John Andersen. Fik sit første engagement som 14-årig i en revy på Tivolis sommerteater i 1923. Siden en omfattende karriere i revyer, operetter, folkekomedier og musicals på en lang række af landets teatre. Blandt hendes store succeser kan nævnes sangnummeret "Før vi fik bil" fra Cirkus Revyen 1965 og hendes ekvilibristiske husmor i "Den jazzede husmor" fra samme revy samme år.

Uddrag fra Morten Piils "Danske filmskuespillere" (Gyldendal, 2003):

Efter Asta Nielsen er hun den danske skuespillerinde, der bedst inkarnerer, hvad man forstår ved en ægte filmstjerne. I 15 år var hun et sikkert trækplaster, ikke bare i Danmark men også i perioder i Norge og især Sverige, hvor hun indspillede 11 film.

Grænseløs energi, professionel kunnen, jerndisciplin, pligtfølelse og nul primadonnanykker gik i spænd med en dansende musikalitet, et naturligt højt humør og en egenartet opspeedet timing, der først faldt noget til ro, da hun i Besættelsesårene modnedes som komedienne og indspillede sine klart bedste film. I 1940'erne føjede hun nuancer af vemod og poesi til sin ellers rigeligt friske klovne-manér. Sprællepige blev en voksen kvinde, hvilket i høj grad klædte hende. Også erotisk sødme og raffinement lå nu inden for hendes register.

Fortsættelsen blev ikke så munter. En mislykket Poul Henningsen-komedie, "Den opvakte jomfru" (1950), placerede hende i en ungpigerolle, hun egentlig havde forladt, og skadede utvivlsomt hendes videre filmkarriere. Og der kom noget mekanisk over hendes præstationer i de efterfølgende spredte og uinspirerende mindre roller, indtil hun igen omkring 1970 fik filmisk stjerneplacering med dygtigt, men udvendigt spillede farce-skikkelser.

Hun begyndte som heltinde i fire Fy og Bi-stumfilm, der senere blev udsendt i eftersynkroniseret udgave. I debuten "Højt på en Kvist" (1929) får hun brug for sin fysiske smidighed som den ene af de to piger, der i trikot distraherer komikerparret i vinduet overfor (Nina Kalckar er den anden). Og i Fy og Bi-talefilmen "Han, hun og Hamlet" (1932) viser hun sin friske, glade personlighed, men ikke meget andet. Hun har dog et nydeligt dansenummer med Hans W. Petersen og synger sammen med ham den romantiske Victor Cornelius-melodi "Alle Fugle Fløjter".

Den første egentlige Marguerite Viby-film er "Skal vi vædde en million?" (1932), hvor hun som den søde korpige Aurora synger Kai Normann Andersen-træfferen "Titte til hinanden" i duet med Hans W. Petersen og iøvrigt fremtræder som flapper med sort, Louise Brooks-lignende hjelmfrisur. Hun er den moderne, danseglade Københavnerpige, fuld af gå-på-mod og ikke så hektisk som senere i "Mille, Marie og mig". Talentet er åbenbart, men instruktøren George Schnéevoigt virker mere optaget af halvhjertede billedraffinementer end af sin nye stjerne.

Allerede i sin næste Viby-film, den primitivt fotograferede "Tretten År" (1932), forlader Schnéevoigt sig dog helt og fuldt på sin stjerne, og så går det meget bedre. For det er her, Viby lægger grunden til sin bedste gennemgående figur i det meste af karrieren: den handlekraftige, foretagsomme unge kvinde, der bruger rollespil for at manøvrere i mændenes verden. Viby bryder fra starten med datidens passive ingenue-ideal: hun rummer i reglen flere kvindeskikkelser i sin lille kompakte person, altid parat til at udfolde sig, hvis det er nødvendigt for at nå målet - som regel den elskedes fulde kærlighed.

I "Tretten Aar" opstår komikken, fordi rollespillet går galt. Vibys kontorpige spiller en 13-årig Lolita for at undgå mændenes tilnærmelser, men opnår kun at ægge dem stærkere. Vibys fundamentale muntre uskyld i dette yderst tvetydige erotiske spil redder denne veloplagte grov-farce fra det lumre.

Herefter cementerer hun sin popularitet i to film, hvor hun dog står kunstnerisk i stampe som den ene part i komiker-duoen Sus & Stille - Chr. Arhoff er den anden. "I Saa til Søs" (1933) er hun køkkenpige på et badehotel på Sjællands Odde; i "Skaf en Sensation" (1933) et avisbud, som træner til verdensmesterskabet i brystsvømning.

Det var Vibys daværende ægtemand, instruktøren Emanuel Gregers, som udtænkte og iscenesatte duoen, og den blev hurtigt opgivet. Viby kunne meget bedre selv, som hun viste det i sin største 1930'er-succes, "Mille, Marie og mig" (1937), hvor hun med voldsom energi skaber tre kvindeskikkelser - et vidtdrevent rollespil nødvendigt for at kapre den udkårne, en 22 år ældre professor og autoritetsfigur, spillet af Aage Fønss. Her er Viby den usexede, bebrillede, men rapkæftede studine Klaus, der spalter sig ud som den erotisk dragende natklubsangerinde Mille og den jordbundne husalf Marie. Det er også her, at hun - som Mille i Marlene Dietrichsk mandetøj - synger sin mest berømte Kai Normann Andersen-sang, "Jeg har elsket dig så længe jeg kan mindes". Præstationen er virtuos, men ikke en af hendes bedste. I tidens stil giver Viby den rigeligt gas og overdoserer den peppede friskhed.

Efter en pause, hvor hun indspillede "Mille, Marie og mig" på svensk (i Danmark!) og fik datteren Susse Wold, ses hun i mere afdæmpet form, men i en uklædelig rolle som docerende adelsfrøken i den mærkværdige komedie "Komtesen på Steenholt" (1939), der havde arbejdstitlen "Frk. Diktator". Her får hun igen den bedagede Aage Fønss, der denne gang konkurrerer med sin flotte søn (Knud Rex) om diktatorindens gunst.

Emanuel Gregers var stadig hendes faste instruktør og er det også på "En Pige med Pep" (1940), men her får Viby for første gang en jævnaldrende romantisk medspiller i den elegante Sigfred Johansen, og det er med til at give hendes spil tiltrængte erotiske undertoner. Den vellykkede "Sørensen og Rasmussen" (1940) er hendes første skridt på vej mod en mere moden personlighed, selv om den hviler på det gamle rollespil: hun er husjomfruen, der bliver bedt om at udgive sig for adelsdame, da Bodil Ipsen som Grevinde Danner ankommer med sin Kong Frederik og giver anledning til et fint afstemt samspil. Og selv om "Frøken Kirkemus" (1941) igen udstyrer hende med en langt ældre kavalér - den da 58-årige Poul Reumert - bekræfter filmen hendes nye modnede sikkerhed og viser hendes charme og vid i rendyrket udgave.

Det samme gør "Frøken Vildkat" (1942), en gennemført screw ball-komedie efter amerikanske forbilleder - hun lavede den først i en svensk version. Hun er igen korpige og yderst foretagsom i morsomt samspil med Ebbe Rodes tørve-triller af en bankfuldmægtig.

De to Frøken-film havde Alice O'Fredericks og Lau Lauritzen som instruktører, og deres rappe og dengang filmisk spændstige stil passer bedre til Vibys tone end Emanuel Gregers mere tunge, traditionelle fortællemåde - hvilket også fremgår af Gregers-komedien "Lykken kommer" (1942), atter efter et svensk forbillede. Her ses hun igen i samspil med Ebbe Rode, men trives ikke i filmens farveløse hverdagsmiljø og er tilmed ofte uklædeligt fotograferet. Det blev hendes sidste film med Gregers.

Nu var Viby klart landets populæreste kvindelige filmskuespiller, og i "Som du vil ha' mig" (1943) forenedes hun med datidens lige så klart bedste komedieinstruktør, Johan Jacobsen. Og her springer hun for alvor ud som både sødmefuld og udfordrende erotisk komedienne. Hun er den efterstræbte og forlystelsessyge Gunnar Laurings noget forsømt, men kloge og afbalancerede hustru, og denne gang går rollespillet ud på at give ham igen med samme mønt: pludselig flirter hun skamløst til højre og venstre, et dobbeltspil, der forfærder ham, for kun mænd må jo være promiskuøse!

Viby gennemfører spillet med underfundighed og fin balance mellem klovnerier og moden beregning. I "Teatertosset" (1944) får man i højere grad den gamle Viby - skæg og slagfærdig som servitricen, der benytter en række forklædninger for at komme til scenen. Og i "Jeg elsker en anden" (1946) - også af Alice O'Fredericks og Lau Lauritzen - genoptager hun, som en foretagsom barneplejerske, det vellykkede samspil med Ebbe Rode.

Derefter fik hun især norske teater-engagementer og sås først på film i 1950 i "Den opvakte jomfru", et koket lystpil om en abbed (Ib Schønberg) og en skønjomfru (Viby), der i 1500-tallet blev indefrosset i en gletscher og optøs i vor egen tid. Poul Henningsen skrev manuskriptet og Alice O'Fredericks instruerede, men Viby, der var begejstret for oplægget, følte sig med god grund skuffet over manuskriptets spredte fægtning.

I "Den store gavtyv" (1956) genopliver Johan Jacobsen sit sofistikerede sagførerpar fra mange tidligere komedier, nu med Viby og hendes daværende mand, Preben Mahrt, i rollerne. Men de kan på ingen måde fordunkle Gunnar Lauring og Beatrice Bonnesen. Heller ikke hendes tolerante mor-skikkelse i "Mine tossede drenge" (1961) er noget egentligt come-back - dog bedre end hendes digtersværmeriske tante i "Far laver sovsen" (1967), lutter plirrende jomfrunalske farcemanerer.

Hun sluttede af med to hovedroller: den snakkesalige rengøringskone i kriminalkomedien "Mordskab" (1969), en mekanisk overførsel af en udpræget teaterpræstation - og farcen "På'en igen Amalie" (1973), hvor en bureaukratisk fejltagelse erklærer hende død og hun derfor begår en række forbrydelser for at bevise sin eksistens. Ikke en film, der er hendes talent værdig. [Uddrag fra "Danske filmskuespillere" slut]

Litteratur: Margrethe Linder Spies: Marguerite Viby: skuespillerindens karriere i tekst og billeder (1940). Ebbe Mørk:

Marguerite Viby - det var sjovt at være til (2001).

Filmografi			
Musik			
Titel	^År	^Funktion	^Kategori
Een stor familie	1982	Olga Mortensen 'Morten'	Tv-serie
Dr. Knock	1973	En dame i sort	Tv-film
På'en igen Amalie	1973	Amalie Johansen	DK/Spillefilm
Muffen	1970	Medvirkende	Tv-film
Mordskab	1969	Lily Hansen	DK/Spillefilm
Far laver sovsen	1967	Tante Dorit	DK/Spillefilm
Der er noget i luften	1964	Medvirkende	Tv-film
Don Olsen kommer til byen	1964	Fru Jacobsen	DK/Spillefilm
Da kongen var knægt	1963	Madam Mim	U/Spillefilm
Tony tegner en hest	1963	Molly Parsons	Tv-film
Mine tossede drenge	1961	Mor	DK/Spillefilm
Pigen og vandpytten	1958	Pensionatsværtinde	DK/Spillefilm
Den store gav-tyv	1956	Else Jessen, landsretssagfører	DK/Spillefilm
Pige søger natkvarter	1956	Dansk lærerinde	U/Spillefilm
Hvad vil De ha'?	1956	Klara, besøgende på hospital	DK/Spillefilm
Himmelsengen	1955	Medvirkende	Tv-film
Fy og Bi på Eventyr	1955	Medvirkende	Antologi
Politikens filmjournal 191	1953	Medvirkende	Dokumentariske optagelser
Den opvakte jomfru	1950	Anna	DK/Spillefilm
Politikens filmjournal 054	1950	Medvirkende	Dokumentariske optagelser
Jag älskar dig, Karlsson!	1947	Marie Hagberg	U/Spillefilm
Jeg elsker en anden	1946	Annelise Petersen, barneplejerske	DK/Spillefilm
Teatertosset	1944	Dorrit Madsen, servitrice	DK/Spillefilm
Som du vil ha' mig - !	1943	Helene, Hellbergs Kone	DK/Spillefilm
Op med Humøret	1943	Medvirkende	DK/Spillefilm
Frøken Vildkat	1942	Dolly Hansen	DK/Spillefilm

Titel	År	Funktion	Kategori
Lykken kommer	1942	Jytte Hagen	DK/Spillefilm
Frøken Kirkemus	1941	"Frk. Kirkemus", Eva Holm	DK/Spillefilm
En Pige med pep	1940	Flora Sørensen	DK/Spillefilm
Sørensen og Rasmussen	1940	Lise Sørensen, Husjomfru paa "Stensskov"	DK/Spillefilm
Komtessen paa Steenholt	1939	Elly, Axels datter	DK/Spillefilm
Milly, Maria och jag	1938	Ellen Klasson, kaldet Klas	U/Spillefilm
Cocktail	1937	Medvirkende	DK/Spillefilm
Mille, Marie og mig	1937	Ellen Klausen, kaldet "Klaus", stud. med	DK/Spillefilm
Min Kone er Husar	1935	Mona, Eilertsens Datter	DK/Spillefilm
Skaf en Sensation	1934	Sus	DK/Spillefilm
Saa til søs	1933	Sus	DK/Spillefilm
Fem raske Piger	1933	Karin	DK/Spillefilm
Tretten Aar	1932	Grethe Grøn	DK/Spillefilm
Skal vi vædde en Million?	1932	Aurora	DK/Spillefilm
Han, hun og Hamlet	1932	Eva	DK/Spillefilm
Krudt med Knald	1931	En ung pige	DK/Spillefilm
Ve den, der lyver	1930	Medvirkende	DK/Kort fiktion
Hr. Tell og Søn	1930	En ung pige	DK/Spillefilm
Pas paa Pigerne	1930	Direktørens datter	DK/Spillefilm
Højt paa en Kvist	1929	En ung pige	DK/Spillefilm
Familien Hansen		Gerda Hansen	DK/Reklamefilm

 UDSKRIV

 DOWNLOAD PDF